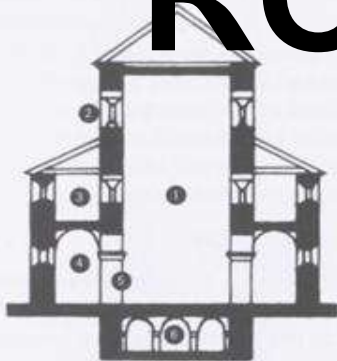

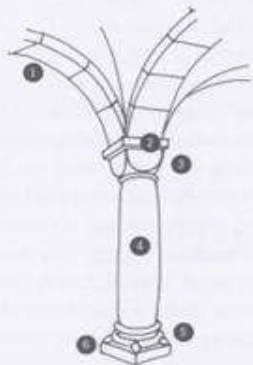
Bazilika

- 1 příčná loď (transept, křížení)
- 2 hlavní loď
- 3 chór (presbytář, kněžístě)
- 4 apsida hlavní lodi
- 5 apsida boční lodi
- 6 boční loď
- 7 okna bazilikálního osvětlení

Bazilika

- 1 hlavní loď (plochostropá)
- 2 okna bazilikálního osvětlení
- 3 empóra nad boční lodí (tribuna)
- 4 boční loď (klenutá)
- 5 pilíře
- 6 krypta

Klenba

- 1 klenební pás
- 2 abakus
- 3 krychlová hlavice
- 4 dřík
- 5 patka
- 6 drápek

Panský (vlastnický, tribunový) kostel

- 1 věž
- 2 sdružené okno
- 3 spojení s panským sídlem
- 4 loď
- 5 okno lodi
- 6 okno nad tribunou
- 7 římsa
- 8 portál
- 9 apsida (závěr)
- 10 koncha
- 11 sokl
- 12 římsa
- 13 zubořez
- 14 obloučkový vtis

Románským stelen

- 1 věž
- 2 tribuna (empora)
- 3 loď
- 4 koncha
- 5 apsida

Ústupkový portál

- 1 archivolta
- 2 tympanon
- 3 hlavice
- 4 dřík
- 5 patka
- 6 soklík
- 7 sloupek vložený do pravouhlého ústupku

ROMÁNSKÝ SLOH

- rozvoj románského slohu v 11. a 12. století (u nás až do 40. let 13. stol.)
- pojem románský sloh vznikl až v 19. století, kdy nahradil název byzantský sloh
- románský sloh nevznikl na jednom místě, ale přibližně ve stejné době v různých zemích, které předtím patřily k římské říši (Itálie, Galie, Porýní, Británie, ...)
- románský sloh má mnoho variant - podle tradic dané lokality
- inspiruje se hlavně římskou antikou (využívá i otónskou a karolinskou renesanci)
- používá hodně symbolů, není nutná originalita, **pracovalo se podle předlohy**

- Lidé, kteří očekávali v roce 1000 konec světa se znovu vzchopili
- města se předháněla ve výstavbě nových kostelů
- **hlavním stavitelem byla církev (kostely, kláštery)**
- **církev byla i výrobcem umění** - klášterní hutě stavěly a zdobily kostely, v kláštorech se opisovaly a iluminovaly knihy
- **církev předepisovala vhodné náměty** - oslava zjevení, posmrtného života, vyjádření základních myšlenek křesťanství
- **stavěly se i světské budovy** - hrady, paláce, ke konci 12. století i domy, mosty, ...

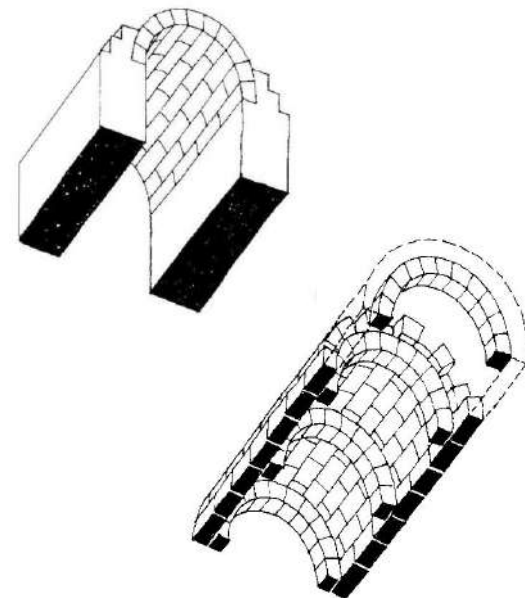

Evropa

Architektura

Znaky románské architektury:

- klenby - valená, valená s pasy, ...

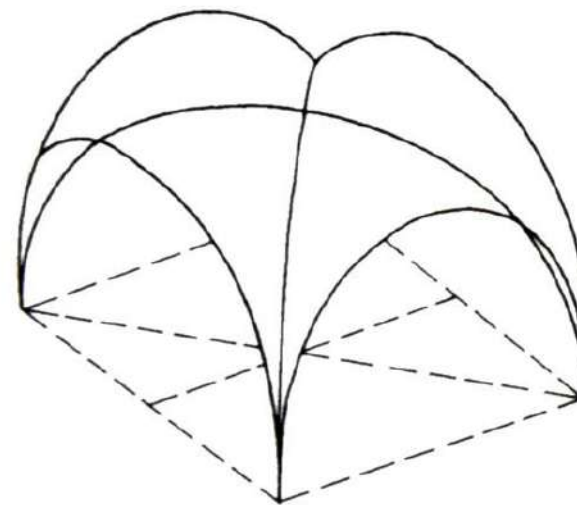
příčně valená klenba

valená klenba s pasy

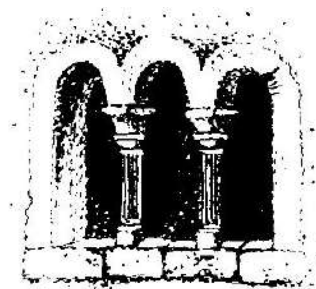
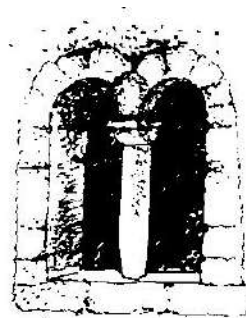
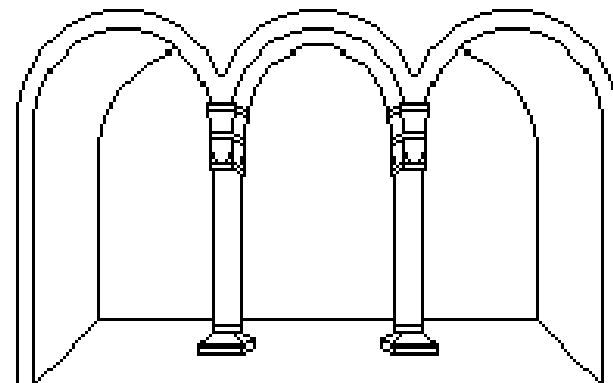
valená klenba

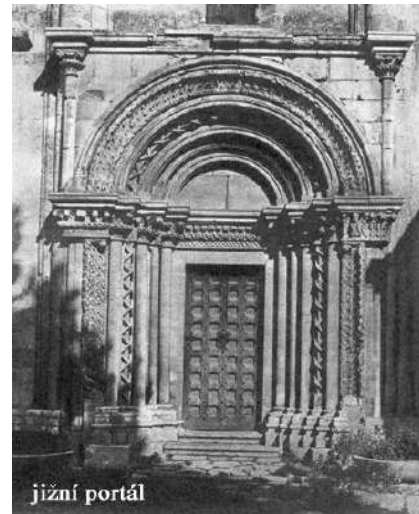

- křížová klenba

- malá sdužená okna

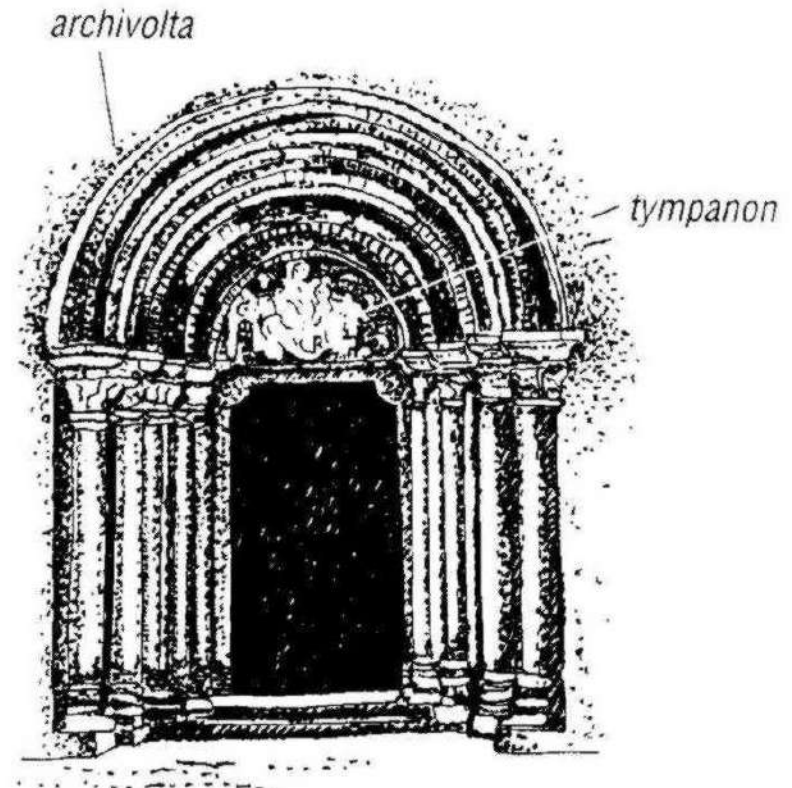

jižní portál

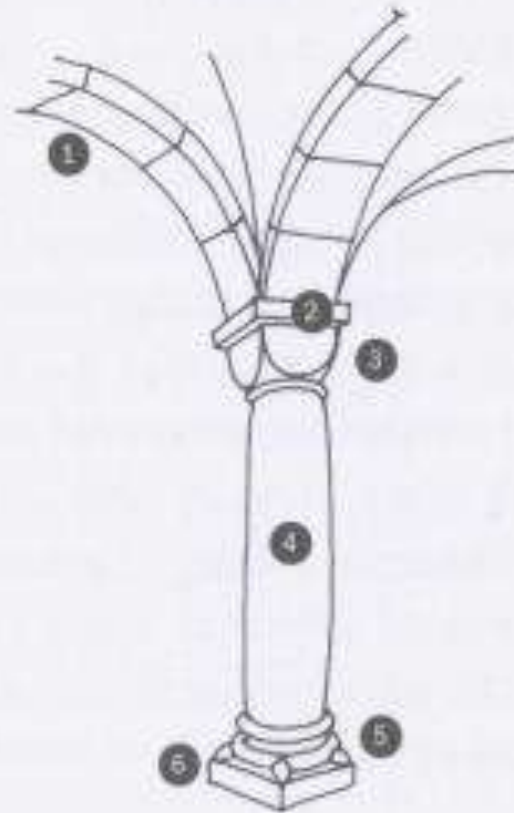
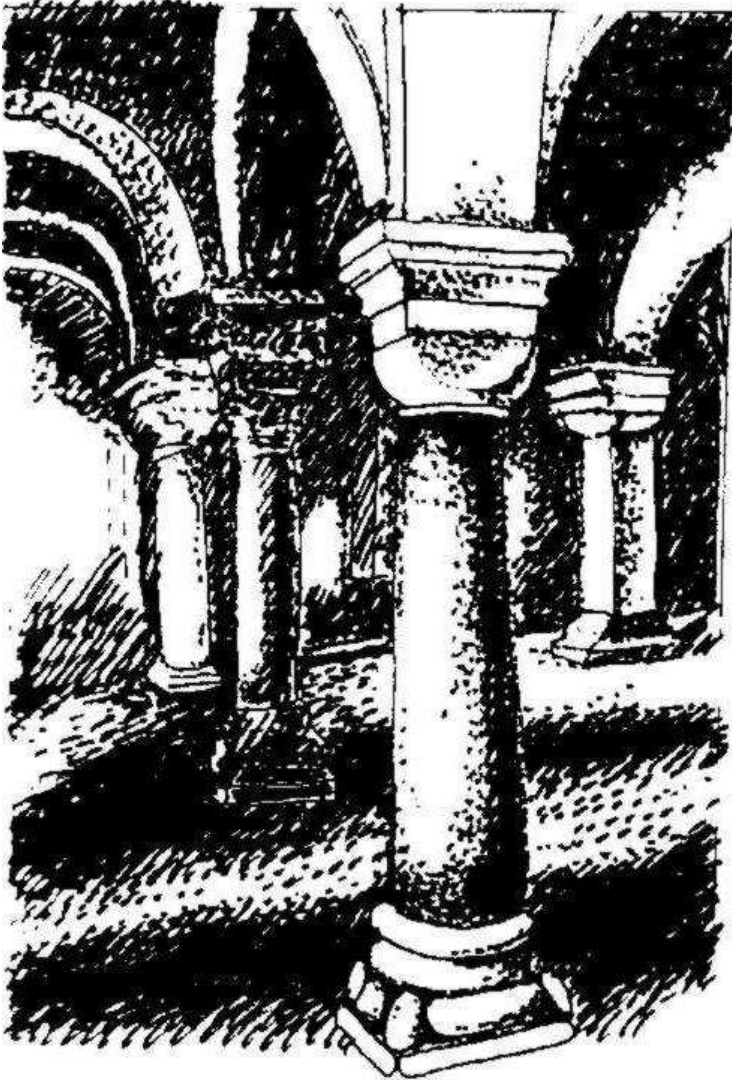

západní portál

• dveře zakončené
půlkruhovým obloukem -
ústupkové portály

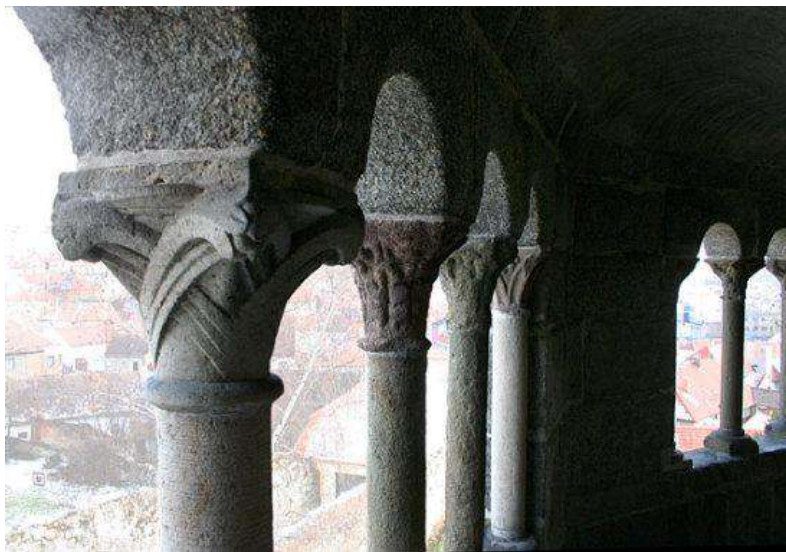

- sloupy s krychlovou hlavicí a patkou s drápkou

- 1 - klenební pas
- 2 - abakus
- 3 - krychlová hlavice
- 4 - dřík
- 5 - patka
- 6 - drápek

- silné zdi
- trpasličí galerie

• obloučkový vlis →

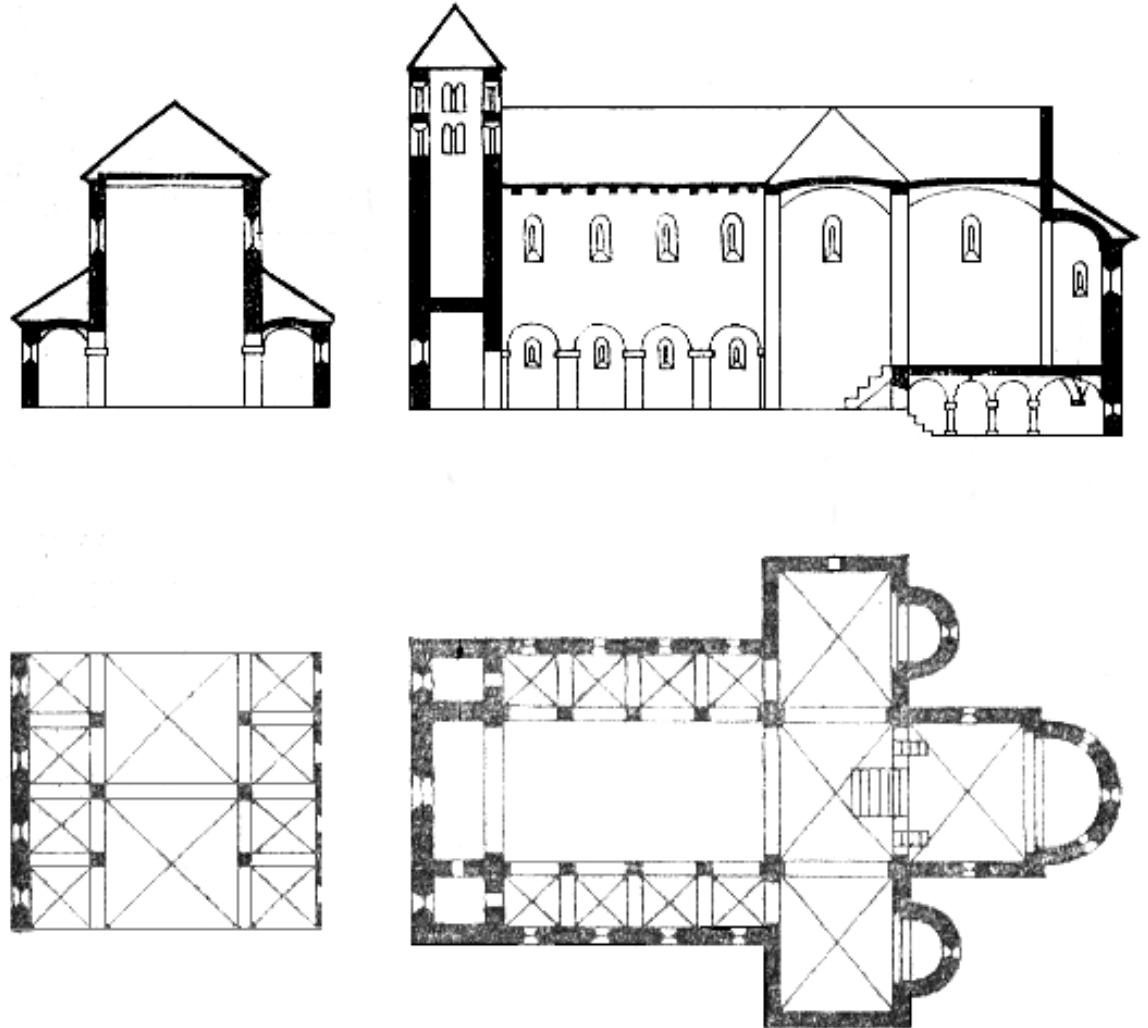

← • lizény

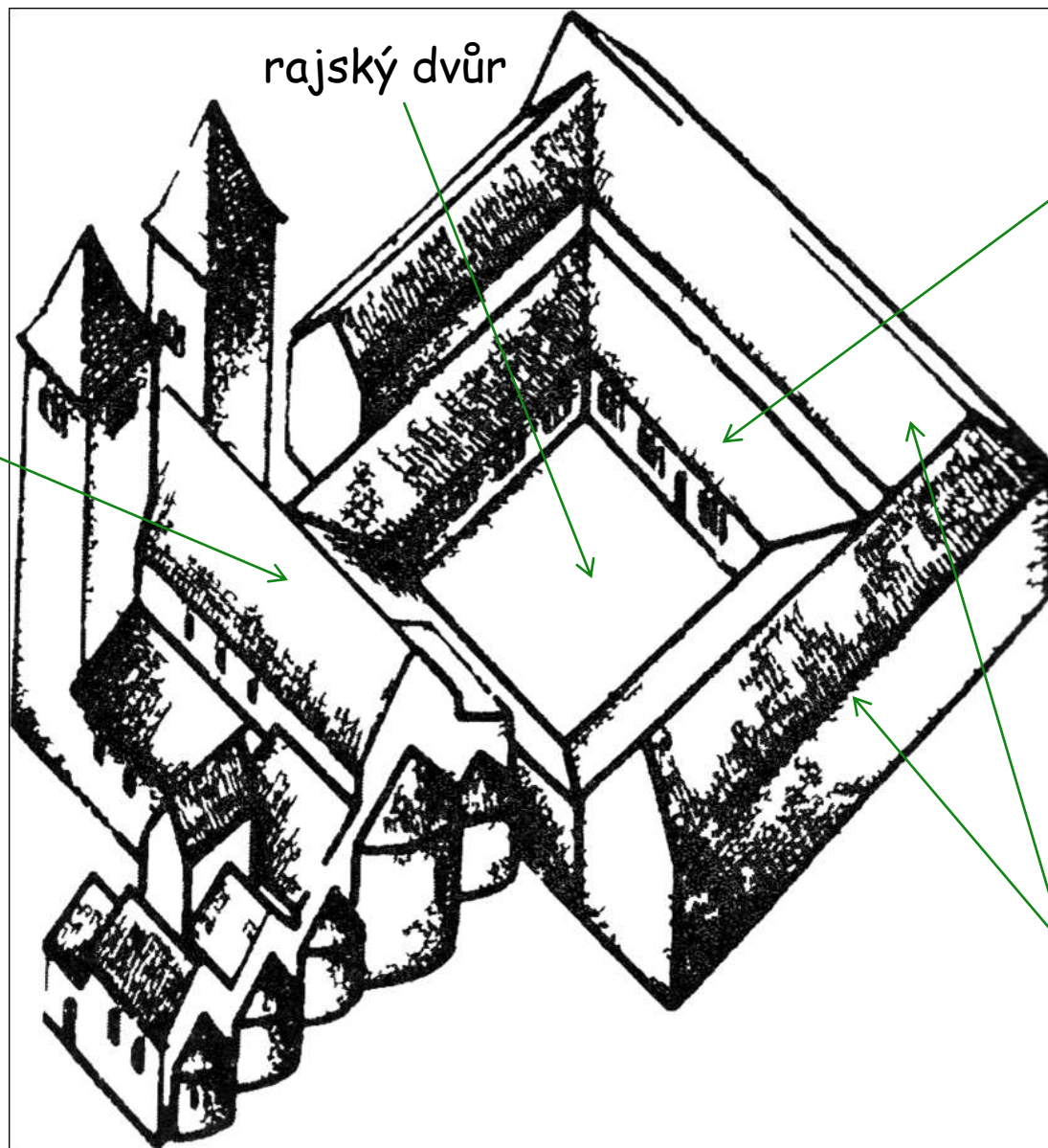
Sakrální architektura

- bazilika - geometrický řád, vázaný půdorys
- kostel

schéma
baziliky

• klášter

rajský dvůr

ambit - křížová
chodba

bazilika

konvent -
obytná část

Itálie

- charakter románské architektury se liší podle oblastí
- Benátky a jih země - silný vliv byzantského umění

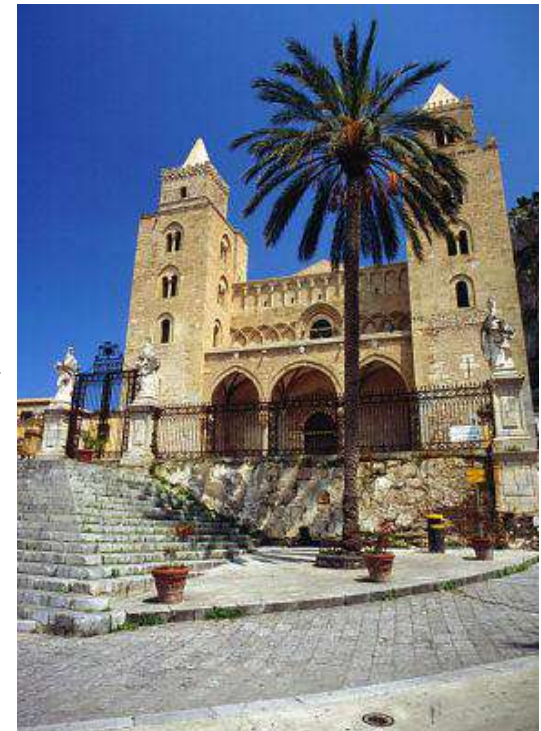
- náměstí sv. Marka
- Chrám sv. Marka (Benátky)

• Sicílie - prvky byzantské, arabské a normanské architektury

• Palermo

• Monreale

• Cefalú

Palermo

Monreale

Cefalú

- Lombardie - trpasličí galerie, méně sochařské výzdoby (jen průčelí)

- **Bazilika sv. Ambrože v Milánu**

• **Florencie** - pokus o oživení antiky, fasády vykládané různobarevnými mramory

• baptisterium ve Florencii

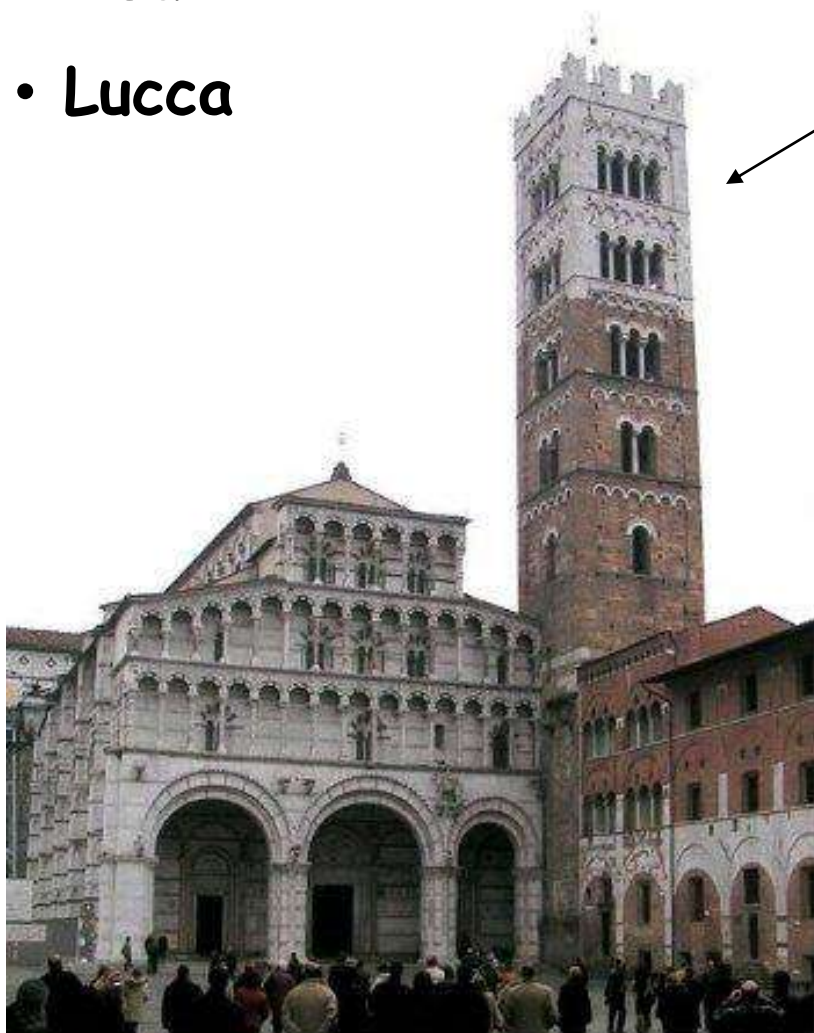
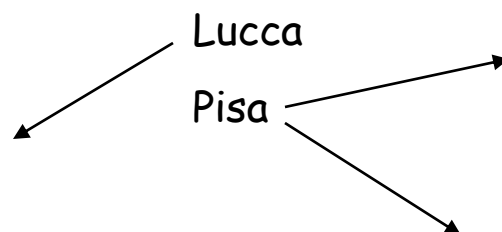
• st. Miniato al Monte - nad Florencií

- Toskánsko - trpasličí galerie (často několik řad nad sebou)

- Pisa

- Lucca

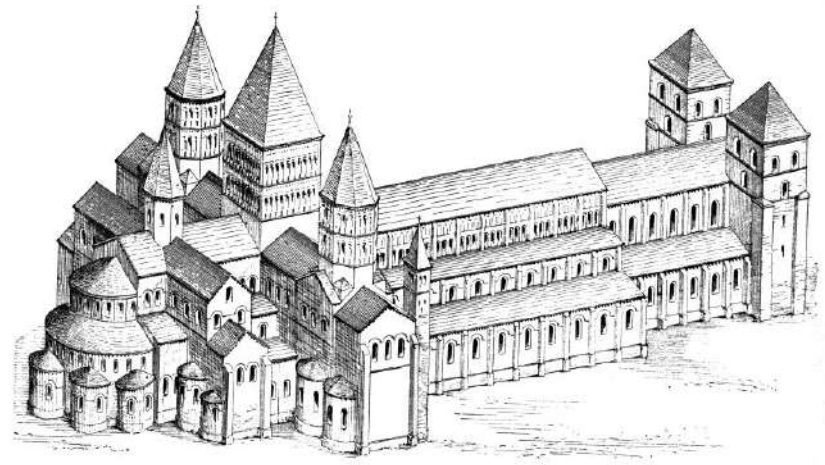

Francie:

- šíření nového řeholního řádu - **cisterciáckého**
- rozmáhá se kult ostatků svatých a **zbožných poutí**
- díky odlišným hospodářským, politickým a kulturním podmínkám vzniklo **sedm architektonických škol**
- škola severofrancouzská - navazuje na karolínskou architekturu, vývoj ke gotice
- **Saint - Denis u Paříže**

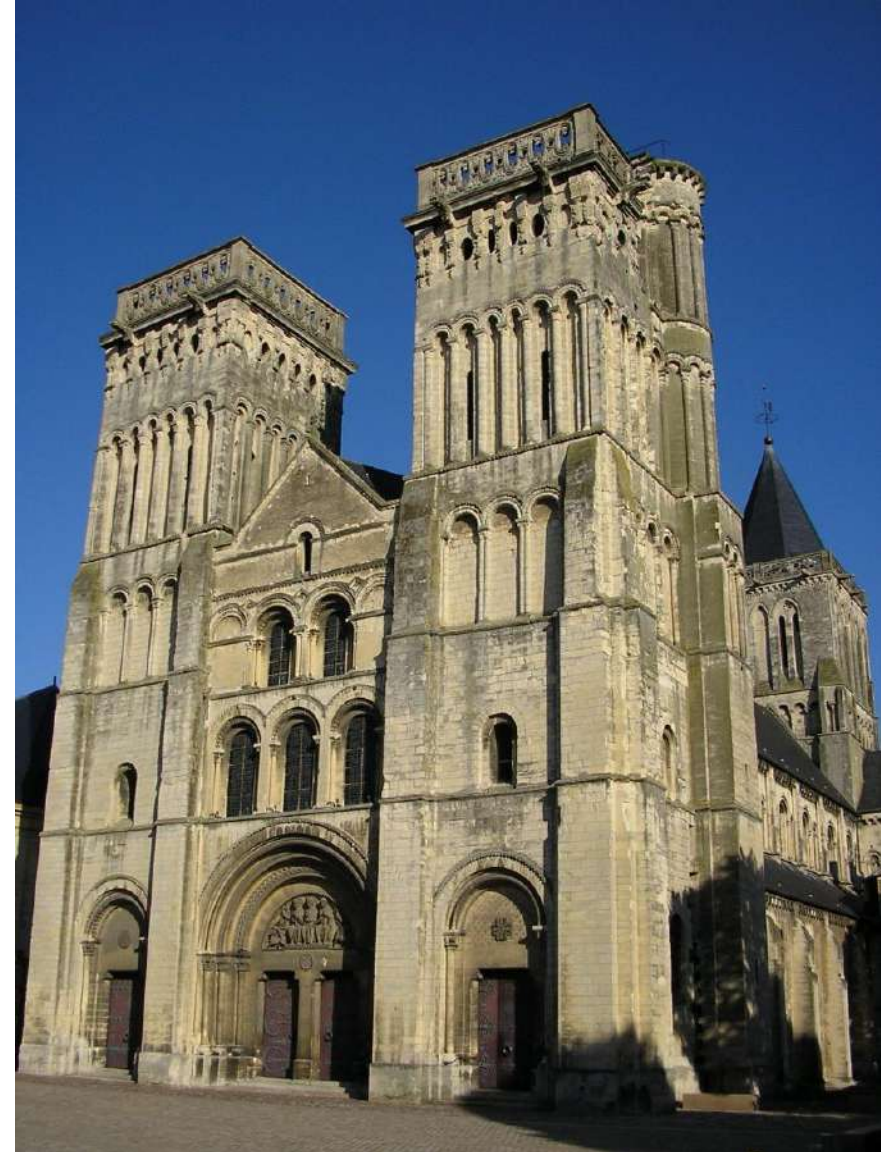
- škola burgundská
- klášter v Cluny - centrum benediktinského řádu, 2. největší kostel 11. století (po římském sv. Petru), vzor pro mnoho dalších staveb, zbořen v 19. stol.

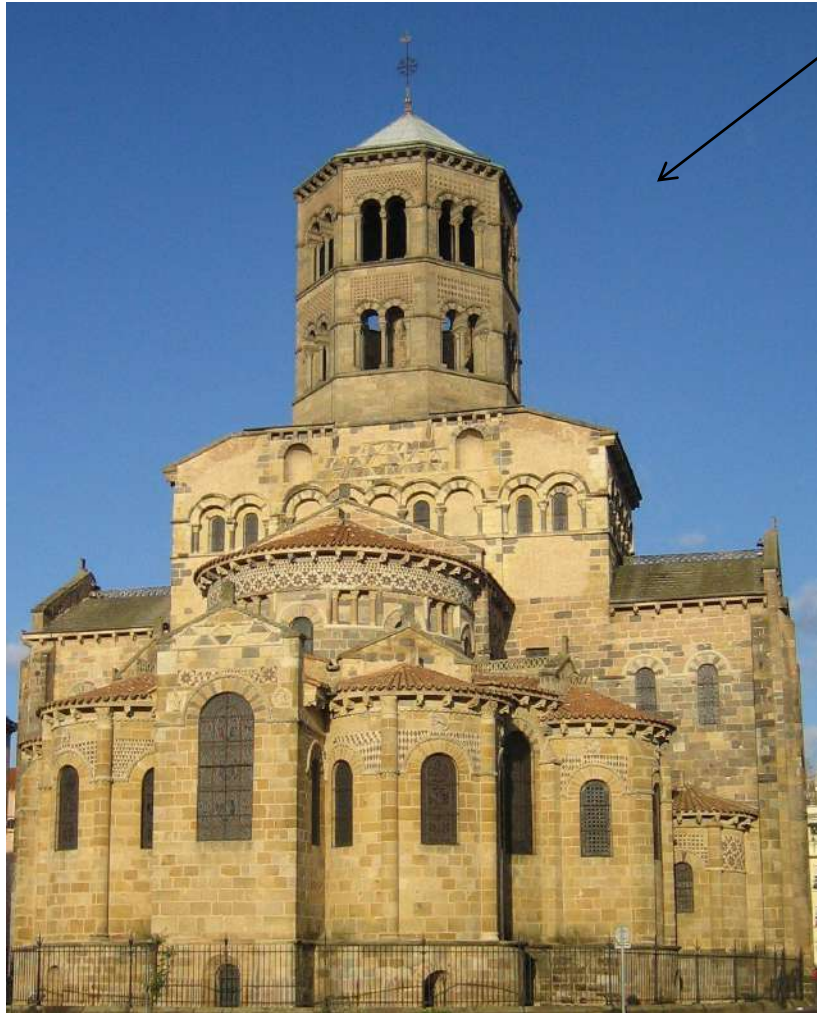
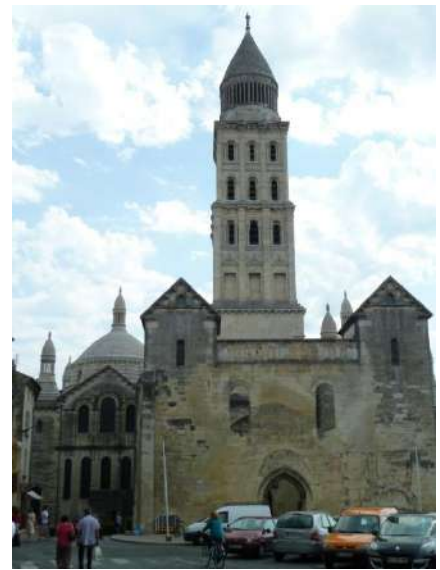
2. CLUNY (NO).

- Vézelay
- škola normanská
- kostel sv. Trojice v Caen

- škola auvergnská
- Notre - Dame v Clermont Ferrand
- škola perigordská
- Saint - Front v Périgueux

- Notre - Dame v Clermont Ferrand
- Saint - Front v Périgueux

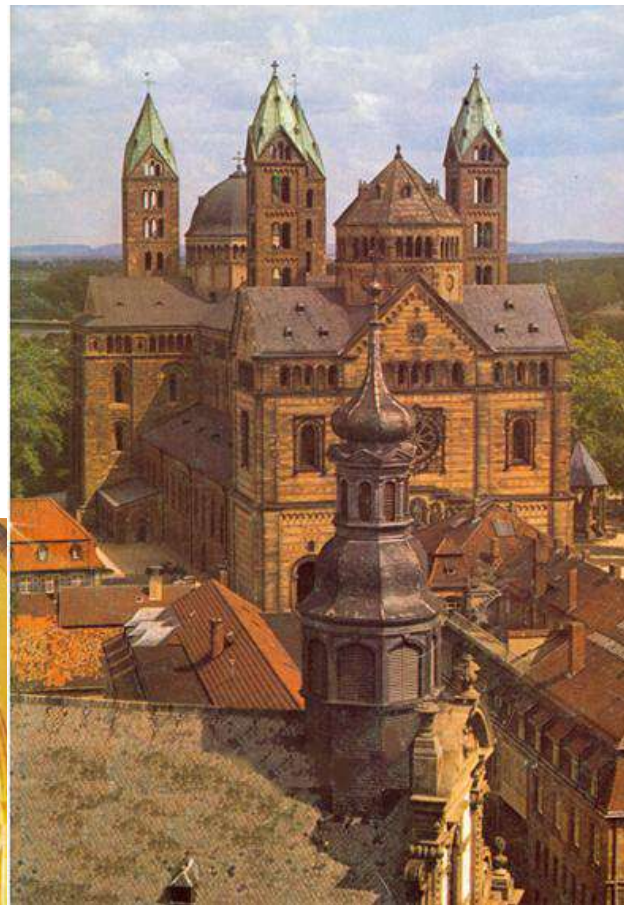
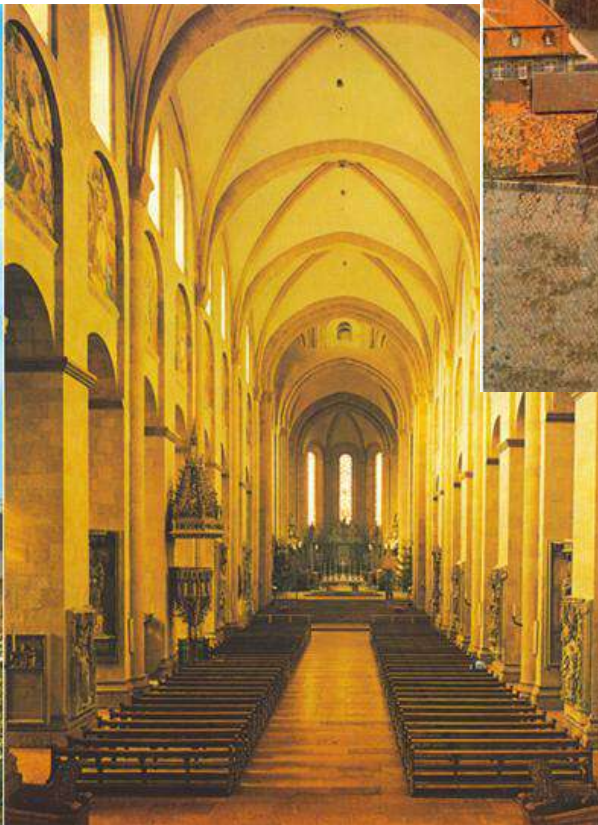
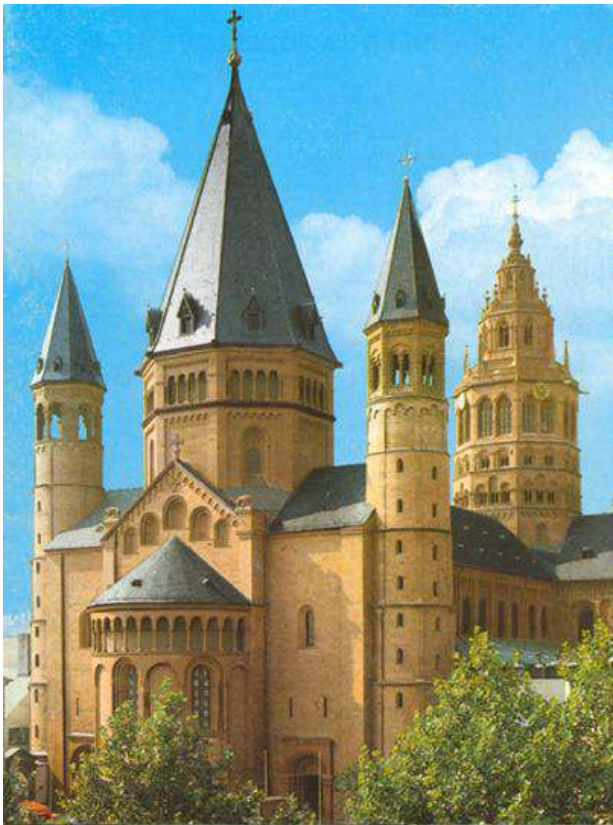

- škola akvitánská
- škola provensálská
- Saint - Trophime v Arles

Německo

- na velkých stavbách mnoho věží
- návaznost na otónskou architekturu
- císařské dómy - Mohuč, Špýr, Worms, Kolín nad Rýnem

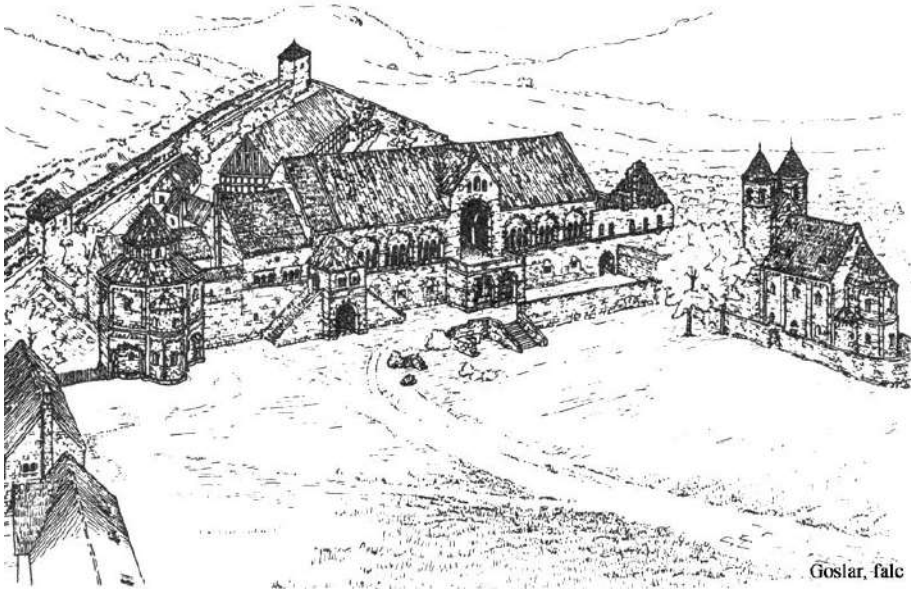
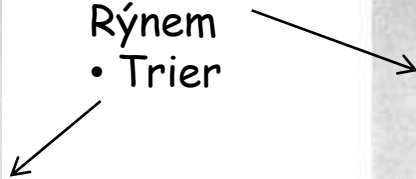
↑
Špýr
← Mohuč

Worms

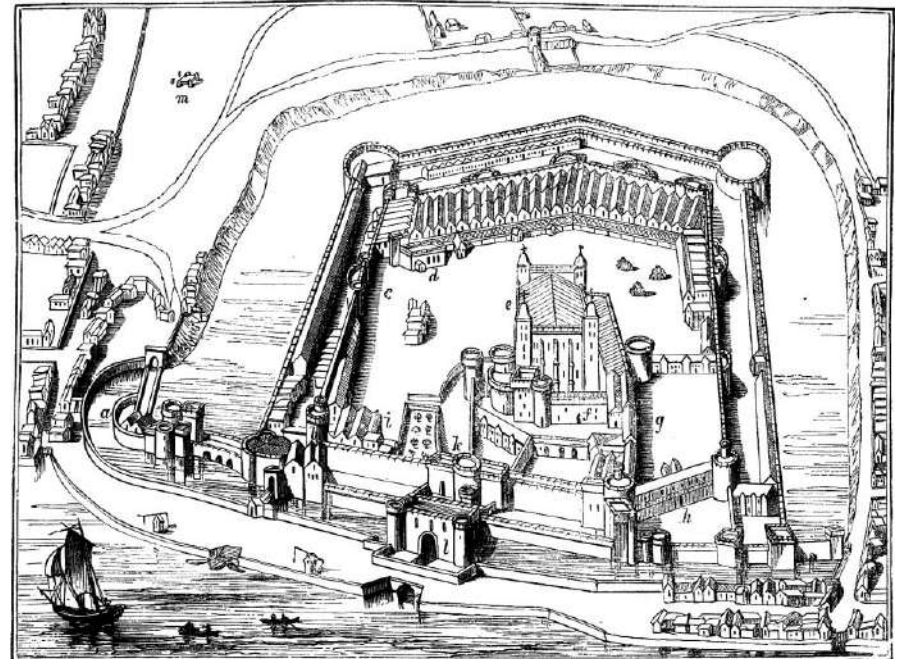
- Kolín nad Rýnem
- Trier

Goslar, falc

Světská architektura

- Hrady, věže - donjon
- The tower of London

• Wartburg

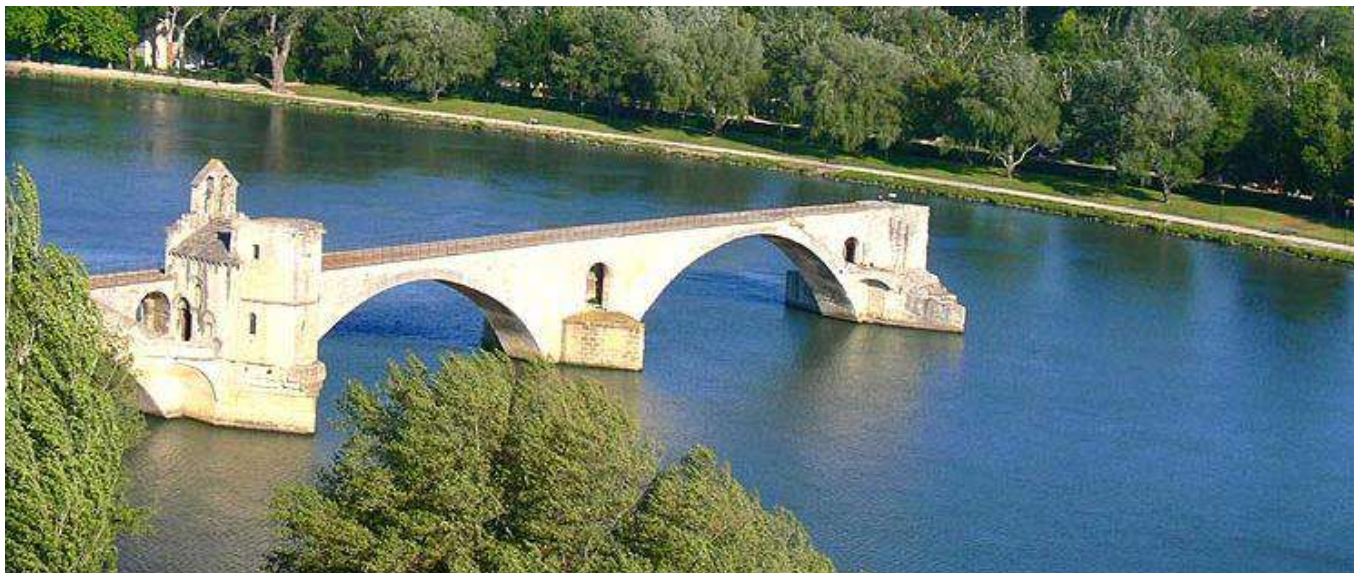
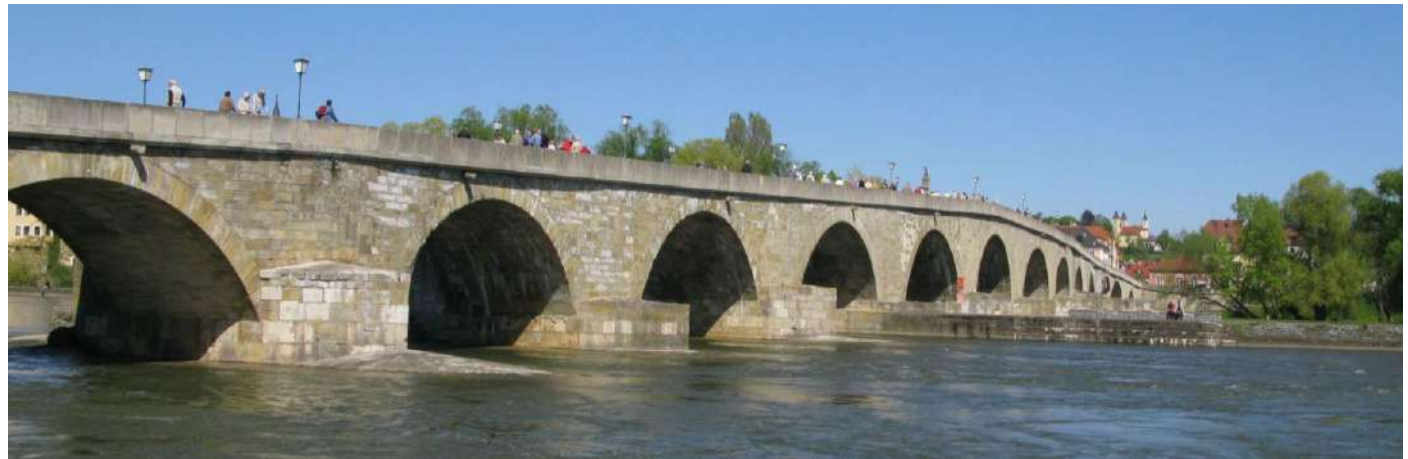
- **Goslar**
- **Spišský hrad**

- mosty

- Avignonský most

- most v Řezně

- opevnění

- Carcassonne - později přestavěno

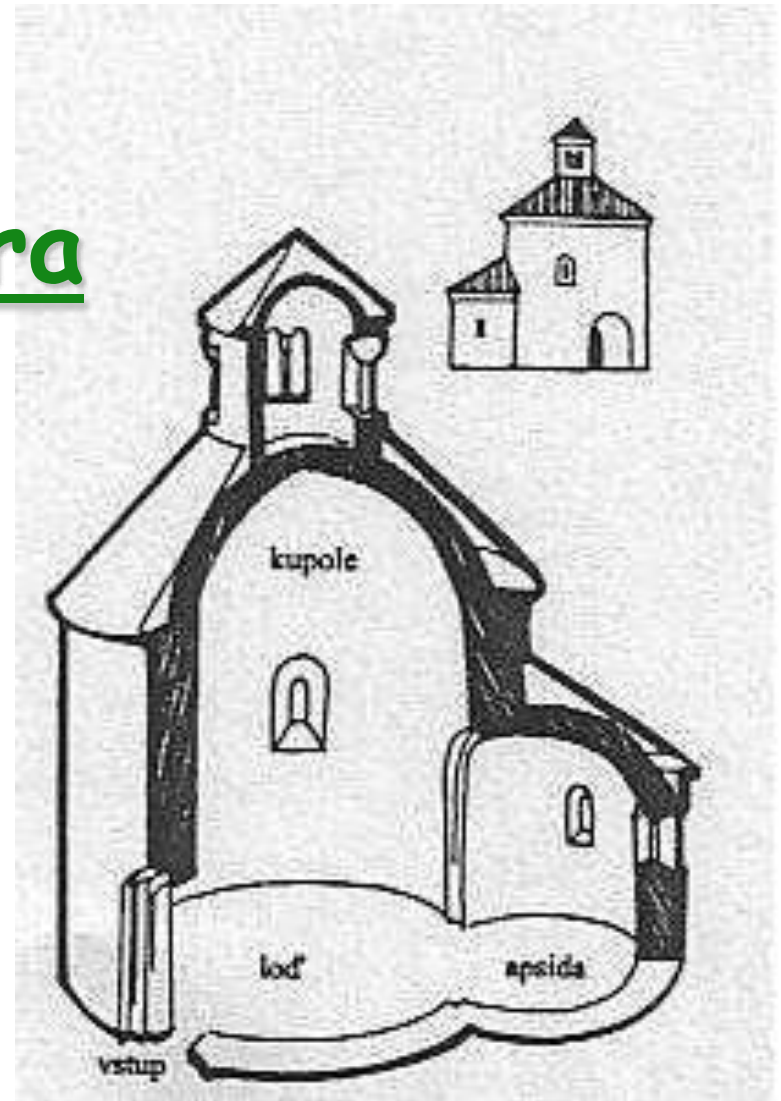

Čechy

Sakrální architektura

- Rotunda - kostelík s kruhovým půdorysem a apsidou
- Klášter
- Bazilika

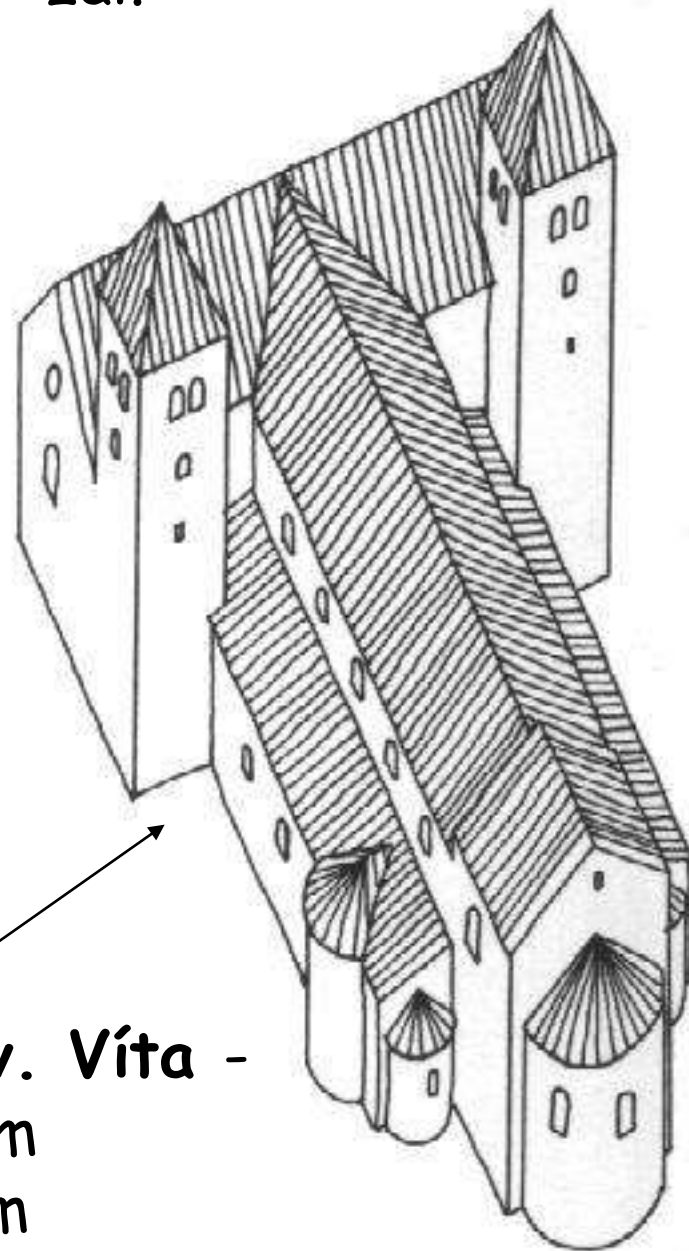
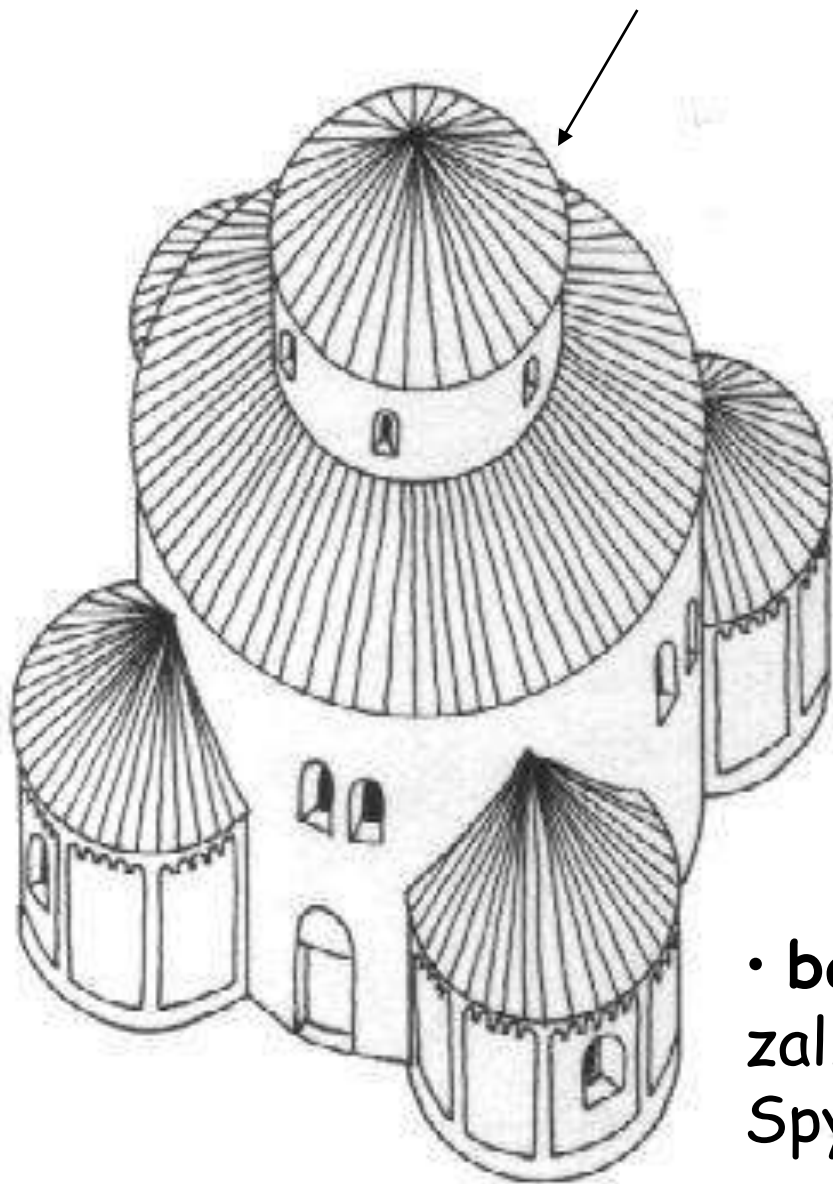
Praha:

- od začátku centrem Českého státu
- tvořila ji řada vesnic a osad mezi Pražským hradem a Vyšehradem
- život se soustředoval kolem brodu přes Vltavu - zde bylo tržiště (dnešní Staroměstské náměstí)
- podle zpráv arabského kupce Ibrahima Ibn Jakuba se tu prodávalo všechno možné od potravin až po otroky
- do poloviny 13. stol. se Praha stala velkým městem, ale z románských staveb se mnoho nezachovalo

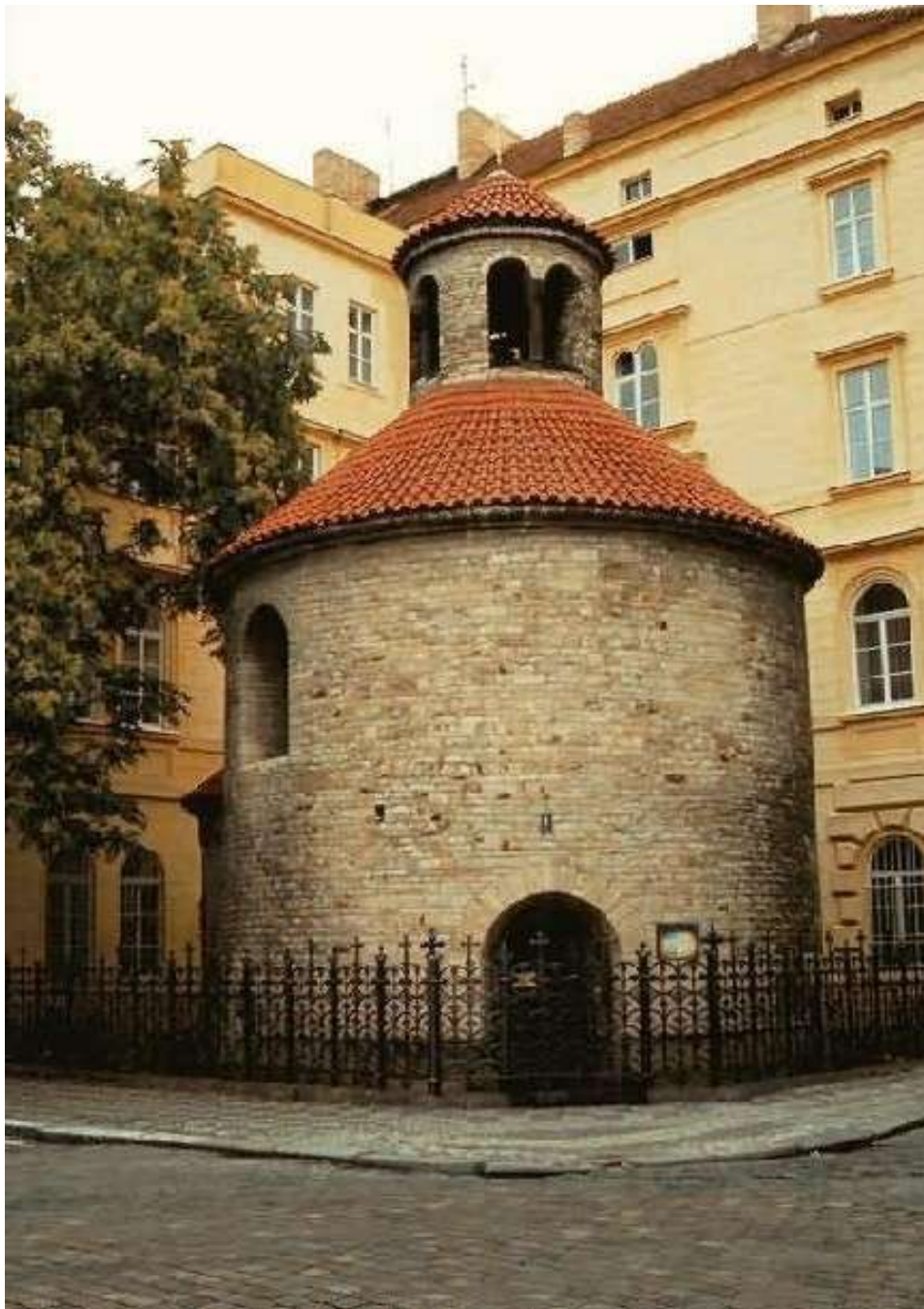
- **rotunda sv. Martina na Vyšehradě**

• rotunda sv. Víta - zal.
knížetem Václavem

• bazilika sv. Víta -
zal. knížetem
Spytihněvem

- rotunda sv. Kříže
- rotunda sv. Longina

- v Praze se nacházely celkem čtyři kláštery
- klášter benediktinek na Pražském hradě - nejstarší
- benediktinský klášter sv. Markéty v Břevnově - založený sv. Vojtěchem roku 993
- premonstrátský klášter Panny Marie na Strahově - zachoval se zbytek zdi do výšky 1. patra a několik sloupů cellaria (skladiště potravin pro klášterní kuchyni)
- johanitský klášter Panny Marie pod řetězem - postavený současně s Juditiným mostem

- dochovaly se stopy po dalších románských stavbách - zbytky zdí, sklepní prostory, ...
- zbytky kostela sv. Vavřince
- chrám sv. Jiří - dnes přestavěný
- apsida pod úrovní dnešního kostela sv. Markéty - Břevnovský klášter
- 44 kostelů - kromě již zmíněných např. přestavěné kostely sv. Martina ve zdi, sv. Petra a sv. Václava na Zderaze

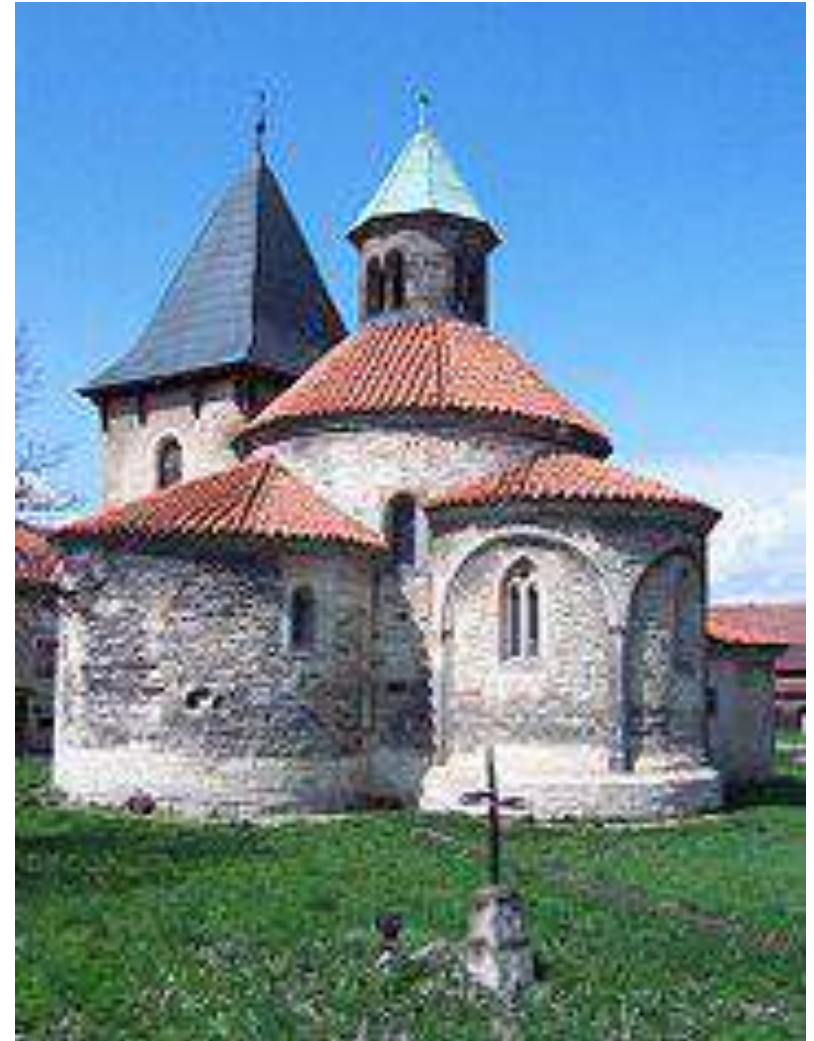
mimopražské stavby:

rotundy:

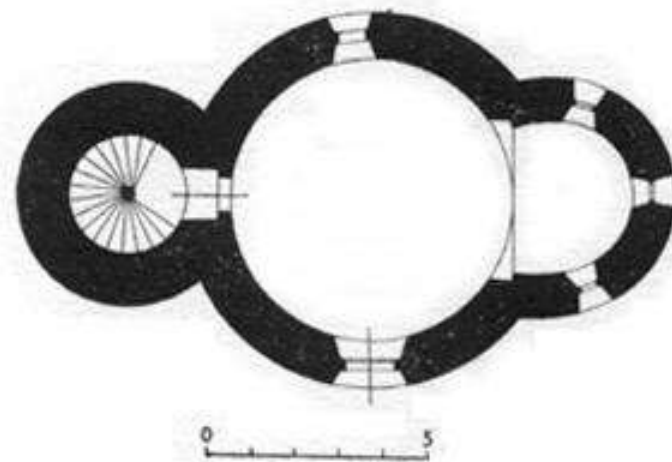
- ve Starém Plzenci

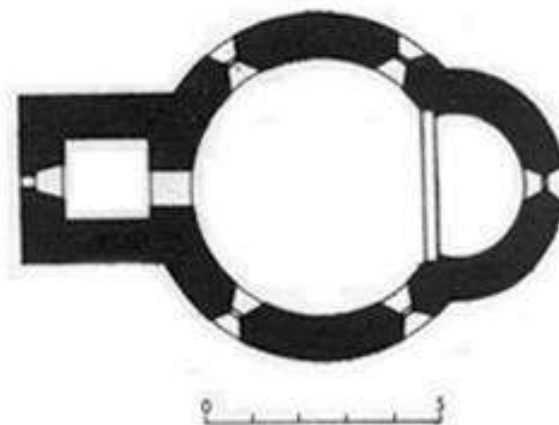
- v Holubicích

• rotunda sv.
Máří Magdalény

Říp, rotunda sv. Jiří.

Přední Kopanina,
rotunda sv. Maří Magdaleny

• rotunda sv. Jiří na Řípu

- rotunda sv. Kateřiny ve Znojmě

kostely:

- Jakub u Kutné Hory
- sv. Petr a Pavel v Řezovicích

- vinecká skupina kostelů - vrcholný projev románské architektury u nás
- kostely ve Vinci, Vroutku a Potvorově
- pocházejí ze 13. stol.
- už mají některé znaky gotického slohu

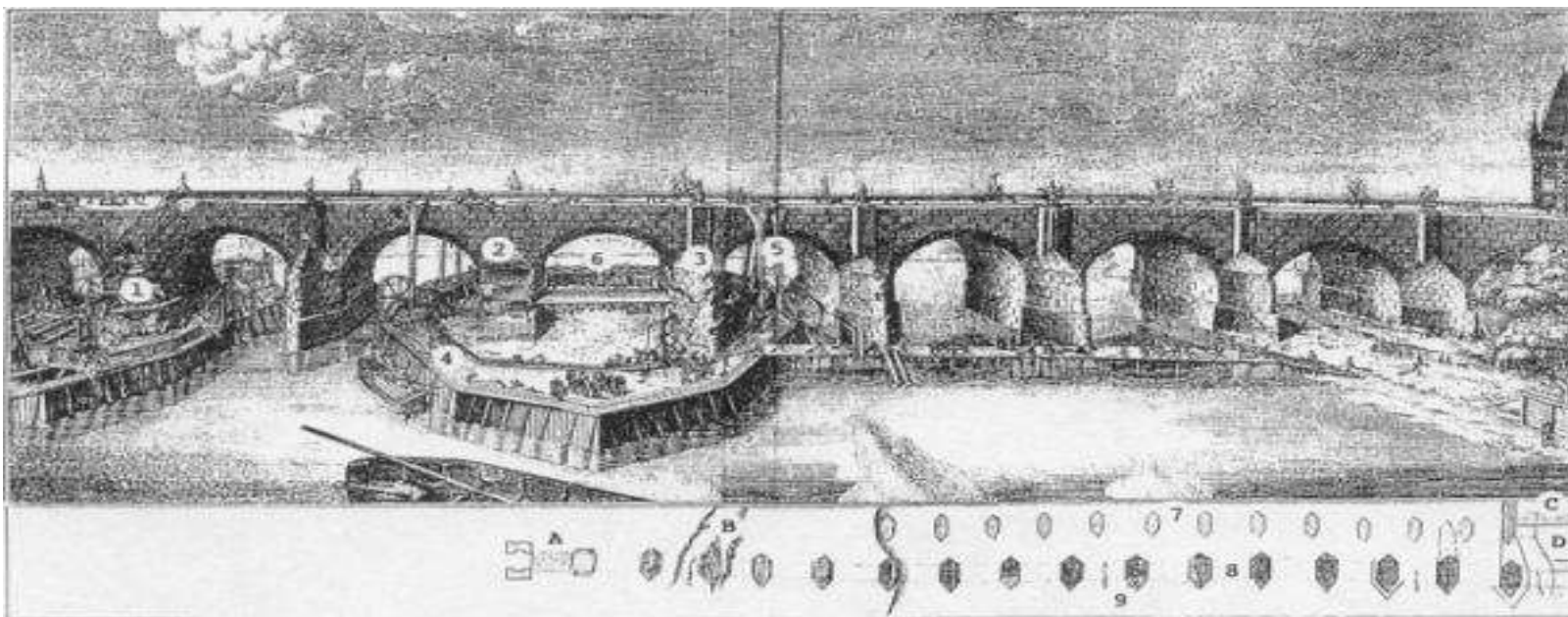

- Vinec
- Vroutek
- Potvorov

Světská architektura

Praha

- Juditin most (na místě dnešního Karlova mostu)
- Po mostě v Řezně nejstarší kamenný most ve střední Evropě
- jeho součástí byla i dnešní Malostranská mostecká věž

- Černá věž -
zbytek
opevnění
Pražského
hradu

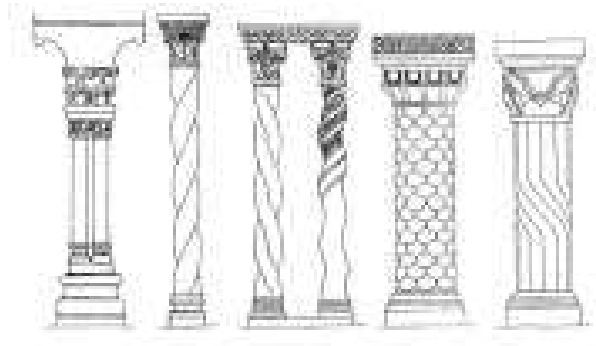
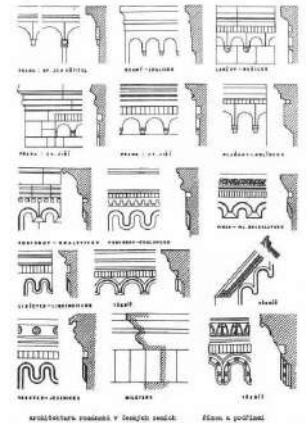
Mimopražské stavby

- hrady a jejich opevnění, věže
- Stará Boleslav, Olomouc, Prácheň, Tachov, Přimda,
- císařská falc v Chebu - původně hrad přestavěný císařem Fridrichem I. Barbarossou

Sochařství

- vyjádření ideje či pojmu - nebylo důležité realistické zpodobení
- použití symbolů, stylizovaných postav
- náměty z Bible
- hlavice sloupů - ornamentální výzdoba
- dveře katedrál a kostelů - obvykle odlité z bronzu
- krucifixy - jediný motiv pro řezbářství, často polychromované
- madony

Madona z Frankfurtu nad Mohanem

Madona z Erfurtu

Itálie

- Lombardie, Toskánsko
- částečná nezávislost na církevních motivech
- objevují se první známé osobnosti
- **Niccolo Pisano** - považován za zakladatele moderního sochařství
- **Giovanni Pisano** - syn Niccolo Pisana

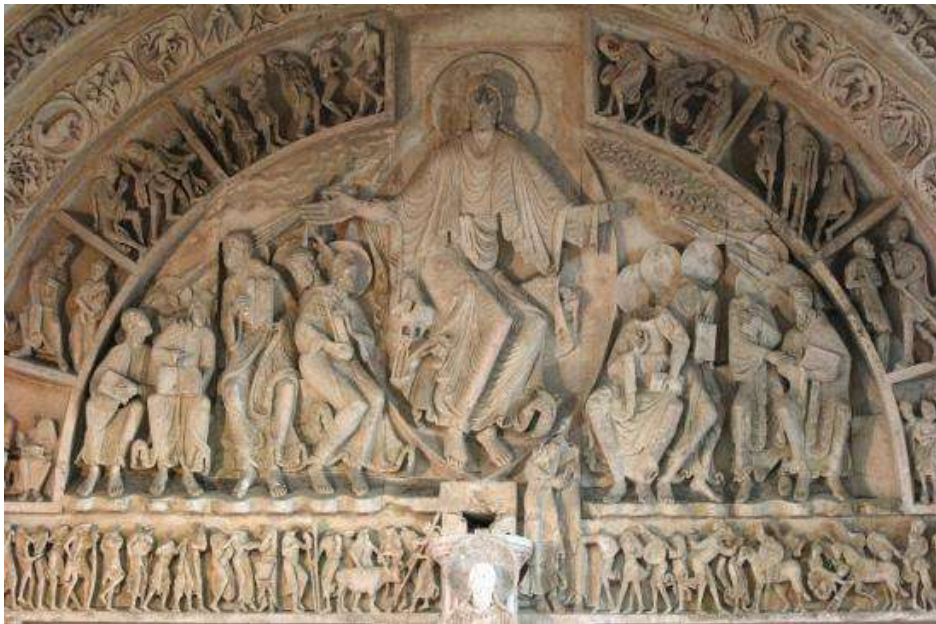
Kazatelna
baptisteria v Pise

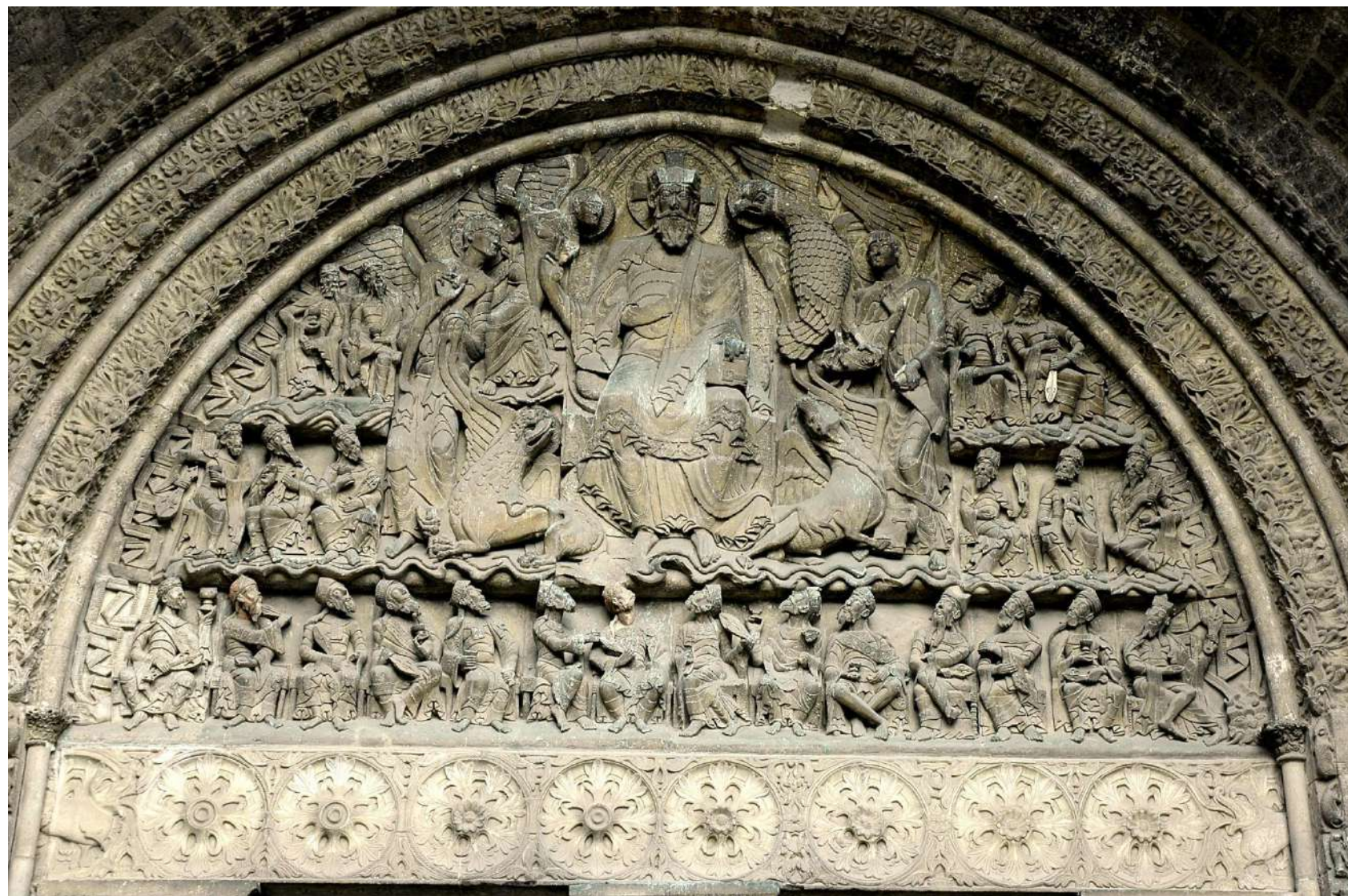

Francie

- stejně jako v architektuře vzniklo několik škol
- v severofrancouzské škole vznikla brzy gotika
- burgundská škola
- tympanony klášterního kostela sv. Magdalény ve Vézelay a katedrály Saint - Lazare v Autunu

- Languedocká škola
- portál kostela sv. Petra v Moissacu

Čechy

- dochovalo se jen malé množství památek
- ovlivněné francouzským sochařstvím
- figurální reliéfy na kostele sv. Jakuba v Jakubu u Kutné Hory
- mostecký reliéf na malostranské věži dnešního Karlova mostu
- reliéf Trůnící madona korunovaná anděly z kláštera sv. Jiří na Pražském hradě

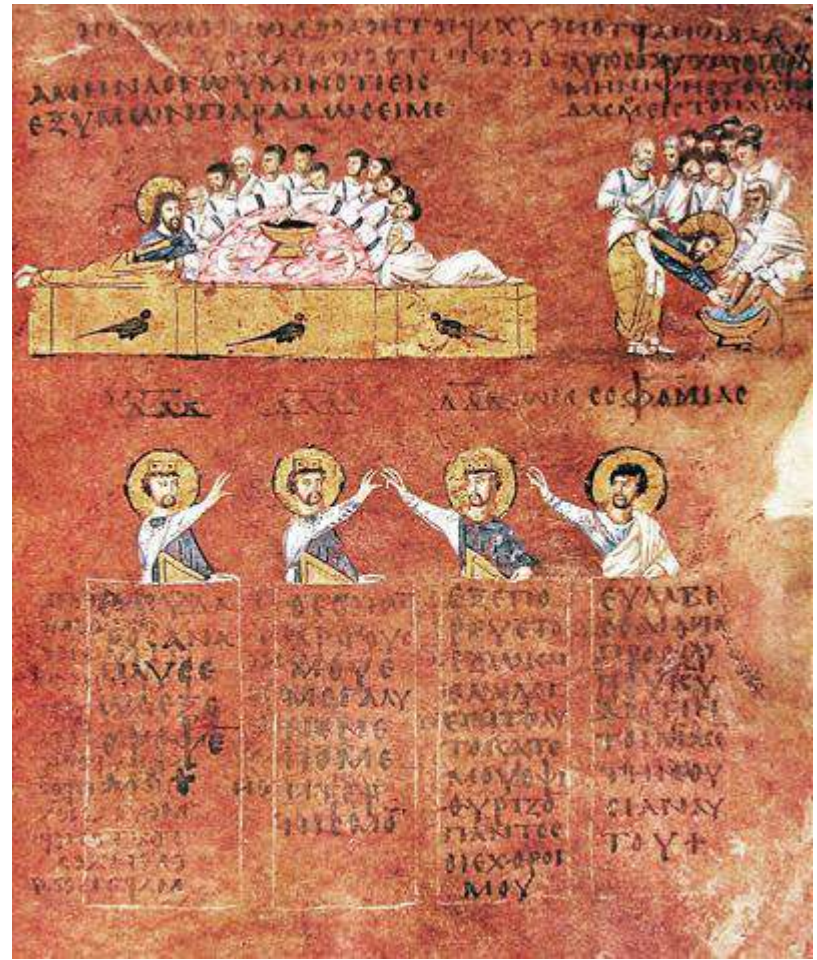
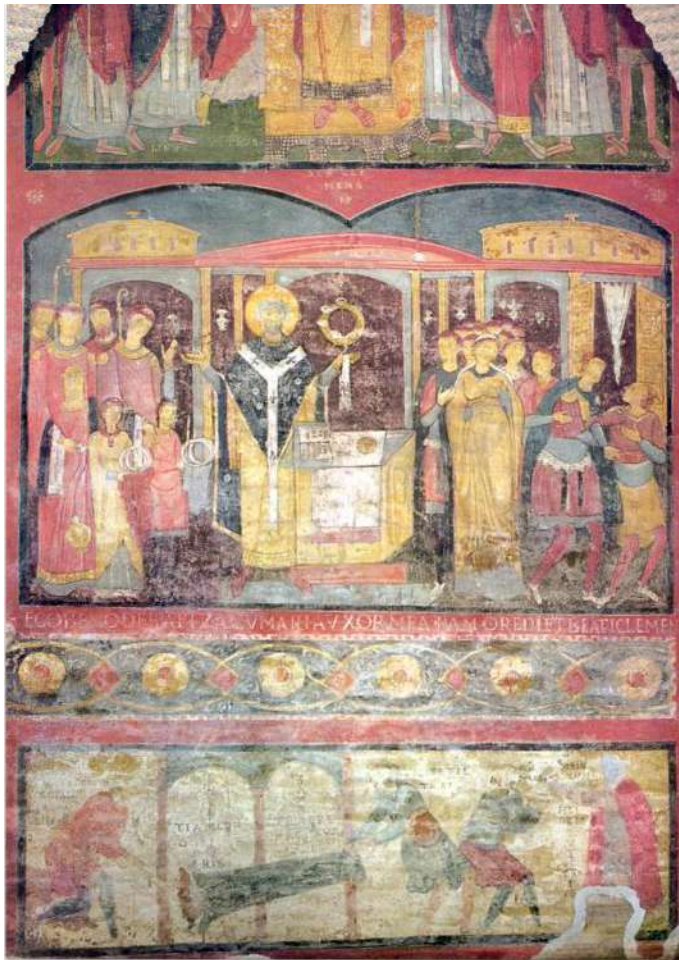

malířství

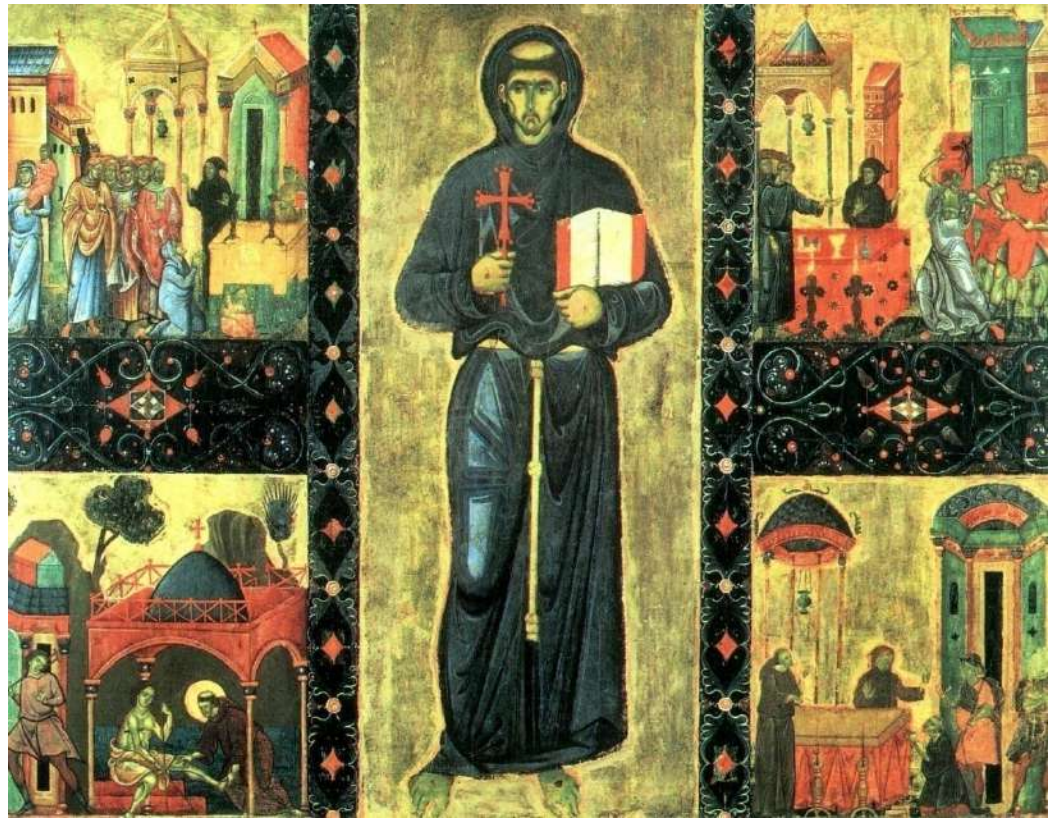
- sloužilo církvi - propagovalo náboženskou ideologii
- nástěnná malba, knižní malba, malba na skle
- nejčastější byla malba nástěnná - fresky
- **biblia pauperum = bible chudých**
- **náměty byly předepsány** - v apsidě postava Krista v mandorle doprovázená Pannou Marií a symboly evangelistů a apoštoly, na stěnách lodí výjevy ze Starého a Nového zákona
- **hieratická perspektiva**
- **plošnost, linearismus, ornamentální stylizace**

Itálie

- vliv byzantského malířství a raně křesťanského umění
- kostel sv. Klementa v Římě
- velké Bible z Říma a střední Itálie

- desková malba:
- obrazy madon a ukřižování
- **Giunta Pisano** →
- **bratři Berlingierové** - působili v Toskánsku

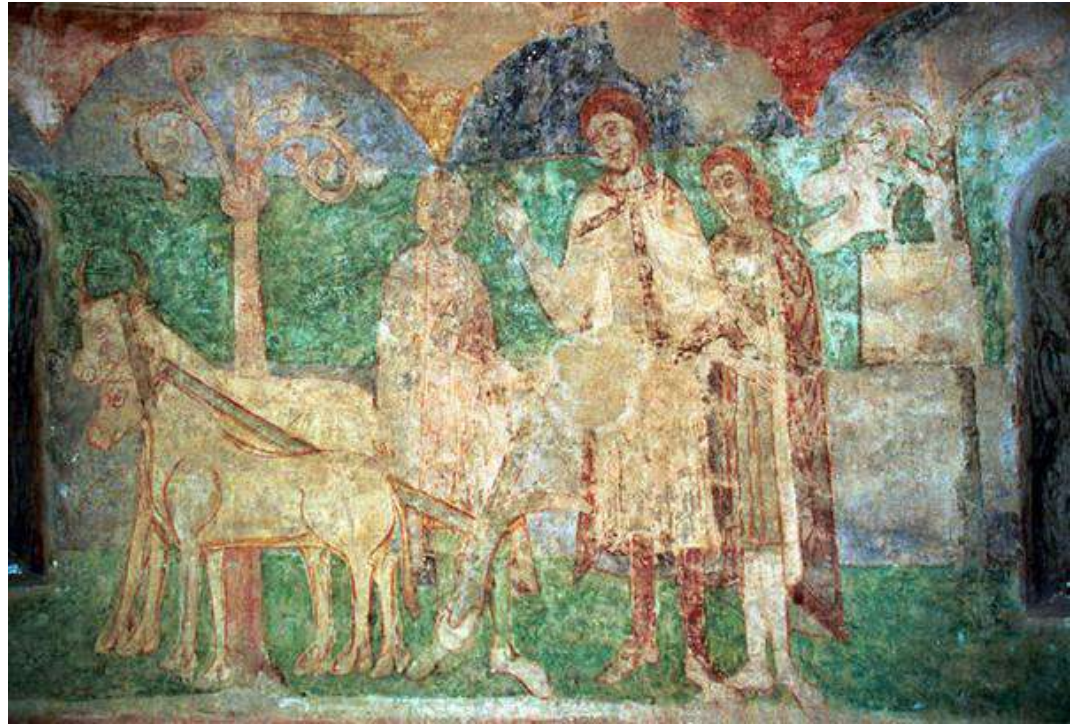
Francie

- St. Savin-sur-Gartempe

Čechy

- rotunda sv. Kateřiny - Znojmo
- přemyslovský cyklus - zobrazuje příslušníky rodu Přemyslovců od Přemysla Oráče až po prvního krále Vratislava

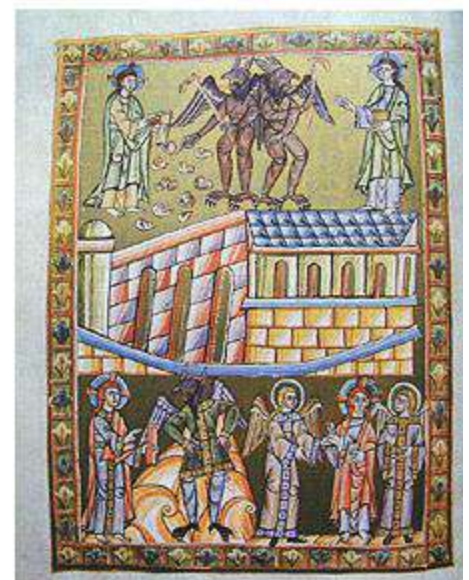
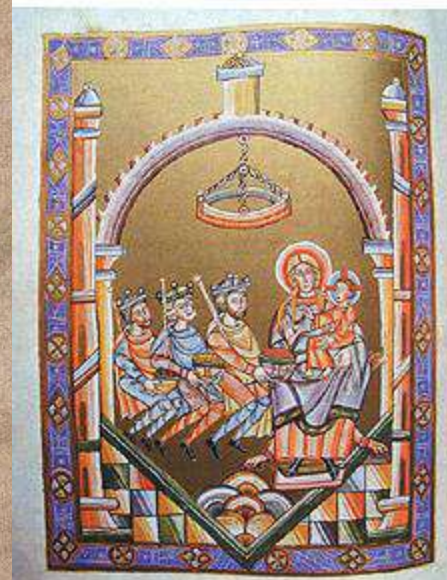

- knižní malba
- opis Gumpoldovy legendy o sv. Václavu
- nejstarší zachovalý rukopis vzniklý na českém území
- **Kodex Vyšehradský** - pořízený ke korunovaci Vratislava I.
- obsahuje asi 30 obrazů z Nového zákona
- vytvořen pravděpodobně v Břevnovském klášteře

- Kodex Vyšehradský

- opis spisu **De civitate Dei**

- ilustrátor Hildebert zachytil sebe a svého pomocníka Everwina

sub celo se anglos intellegi notias ponderib' elementoe mouentur. et ideo non putant aquar' fluida' gnuat' naturam in superior' mundi locis potuisse consisti: qui scdm rationes suas si ipsi hoies facere possent: si ea pntia qd' grece flegma dicitur: tanquam in elementis corporis nri aquarū uice obrinet in capite ponerent: ibi eni scdis ē flegmatis scdm dī opus apris sine: scdm autē illos dicitur tā absurdū: ut si hoc nescirem: in hoc libro similit' scriptū eēt: quod dīs humorē fluidū ē rignā. ac p hoc graue in superiore omib' ceteris humani corporis parte posuerit:

quantum satis ēe usum est: distiputamus: hinc quoq' LIBR' ALIQUAS DOCTRINAS ORG: EAPHEN LIBER AR: DE CIVITATE DI:

- **Codex Gigas** - „Dáblova bible“
- vznikla asi na počátku 13. stol. v Podlažickém klášteře u Chrudimy
- největší rukopisná kniha světa (89 x 49cm)
- váží 75kg
- Codex Gigas = „obrovská kniha“
- původně měla 320 listů, dnes má o 8 méně (byly vyříznuty a ztratily se neznámo kam)
- kromě bible obsahuje např. Kosmovu kroniku, spisy z historie, poznatky z biologie,...

the END ...

Zuzana Heřmanová

Zdroj:

Dějiny výtvarné kultury - B. Mráz

Dějiny výtvarného umění - M. Černá

Obrázky: [google.com](https://www.google.com)